

# РЕШЕНИЕ

№ 2771

гр. Варна, 02.09.2022 г.

## В ИМЕТО НА НАРОДА

**РАЙОНЕН СЪД – ВАРНА, 10 СЪСТАВ**, в публично заседание на тридесети юни през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Пламен Танев

при участието на секретаря Гергана Д. Найденова  
като разгледа докладваното от Пламен Танев Гражданско дело №  
20203110110528 по описа за 2020 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по предявена искова молба от СТ. ОБР. СТ. срещу \*\*\*, като част от структурата на \*\*\*, с искане да бъде постановено решение, по силата на което ответната стана да бъде осъдена да заплати в полза на ищеца С.С. сумата от общо **33 382,93 лв.**, представляваща стойност на неизплатено обезщетение за положен извънреден труд за периода от 01.04.2001г. до 31.08.2017г., с продължителност от 1061 дни или 8488 часа, както и сумата от **10 126,16 лв.**, представляваща лихва за забава върху главницата за периода 01.09.2017г. до 27.08.2020г., ведно със законната лихва върху главницата, дължима от датата на подаване на исковата молба в съда до окончателното изплащане на възнаграждението.

**В исковата молба се излага следното:** На 08.04.1996г. ищецът бил назначен на Първа сержантска длъжност „старши моторист“ със звание „Старшина Втора степен“ в поделение на ВМС към МО със Заповед на Командира, а именно поделение \*\*\*, което няма самостоятелен военнопощенски номер, нито банкова сметка. След шест месеца бил повишен в звание „Старшина Първа степен“, а след още една година със Заповед на Командира бил повишен в длъжност „Командир отделение мотористи“. Последната длъжност на ищеца била „Старшина на бойна част в „Електромеханична бойна част“ на корвета“ със звание „Офицерски кандидат 2-ри клас“. Със заповед от 07.08.2017г. на Командира на военно формирование \*\*\* договорът на ищеца за военна служба бил прекратен, а лицето било зачислено в запаса на осн. чл. 146, т. 3, чл. 161, т. 3 и чл. 162, т. 1 от ЗОВСРБ по взаимно съгласие. Със Заповед от 01.10.2018г. ищецът бил отчислен от списъчния състав на военното формирование, като му било изплатено парично обезщетение за положена служба в размер на **26 377,00 лв.**, както и сумата от 6316,70 лв. за неизползван платен годишен отпуск за 2013, 2014, 2015, 2016 и 2017г. Служебното време на военнослужещите е регламентирано в ЗОВСРБ. Прилага се и Заповед с номер ОХ – 313/08.05.2001г. В случаите когато военнослужещият изпълнява дежурство по график, за който това не е основна служебна функция, получава допълнително възнаграждение. По време на служебното си правоотношение ищецът бил назначаван, освен на дежурства по график, така и на дежурства по кораб, бойни дежурства, дежурен по КПП и други външни дежурства, които са отразени в заповедните книги на съответното поделение. Твърди се, че на ищеца не му било позволено ползването на приблизително 788 дни почивка или 6304 часа, след изпълнявано

от него дежурство по график. Съгласно чл. 194, ал. 1 и 2 от ЗОВСРБ седмичната продължителност на служебното време на кадровите военнослужещи е 40 часа, като общата продължителност на служебното време в денонощие не може да надвишава с повече от  $\frac{1}{2}$  максималната продължителност на работното време, установена с трудовото законодателство. В писмената заповед, с която се увеличава нормалната продължителност на служебното време се определя график по дни, с които на лицата ще им бъде осигурено ползването на намалено работно време, в рамките на общата продължителност на служебното време за месеца. Времето за дежурство е служебно време. Т.е. всяко превишаване на служебното време над нормативно определената месечна продължителност по чл. 194 ЗОВСРБ е извънреден труд. Следователно ответникът, след положено дежурство, е длъжен не само да заплати на ищеца допълнително възнаграждение, но и възнаграждение за извънреден труд. Ищецът претендира заплащане на обезщетение за положен от него извънреден труд за периода от 01.04.2001г. до 31.08.2017г.

**В срока по чл. 131 ГПК е депозиран писмен отговор на исковата молба от ответника.** Оспорват се предявените искове по основание и размер. Сочи се, че на ищеца не се дължи обезщетение за положен извънреден труд, нито обезщетение за служебно време над нормативно установеното, т.к. същият е бил надлежно компенсиран с намалено служебно време в рамките на съответния месец, в рамките на следващия календарен месец или през по – късен период, като по този начин служебното време на ищеца не е надхвърляло нормативно установената обща продължителност на служебното време за съответния период. Не се спори, че ищецът е бил военнослужещ през процесния период. Не се спори, че за периода ищецът е заемал длъжности, чиито основни функции и дейности не са били „носене на дежурство“. Направено е възражение за изтичане на погасителна давност на всички претенции за периода от **01.04.2001г. до 31.08.2014г.**

**След съвкупна преценка на доказателствата по делото и съобразявайки становището на страните, съдът приема за установено следното от фактическа страна:**

Безспорно е между страните, а и от приложения по делото договор за кадрова военна служба се установява, че ищецът е бил военнослужещ за процесния период от 2001г. до 2017г., както и че е заемал длъжности, чиито основни функции и дейности не са „носене на дежурство“. На 07.08.2017г. е била издадена Заповед на командира на военно формирование \*\*\* за прекратяване на договора за военна служба, освобождаване от длъжност, от военна служба и зачисляване в запаса на военнослужещ от военно формирование \*\*\*. Със заповед от 31.08.2017г. на командира на военно формирование \*\*\* ищецът е бил отчислен от списъчния състав на военното формирование.

На л. 19 от делото е приложено удостоверение, видно от което от 04.04.1990г. до 31.08.2017г. ищецът е служил на надводни кораби във ВМС на Република България.

В заповед на министъра на отбраната на Република България от 19.05.2011г. с номер 296 е посочено, че максималната продължителност на служебното време при „носене на дежурство“ не може да превишава 24 часа, а общо за един месец – 168 часа. Аналогично е съдържанието и на заповеди от предходни години.

По делото на л. 134 е приложена справка, от която се установява следното: продължителността на дежурството е 24 часа, което в извънслужебно време, в празнични и почивни дни се носи от дежурния екипаж на повикване от домовете. Освен това, дежурството в извънслужебно време, в почивни и в празнични дни се носи от дежурния екипаж на повикване от домовете.

Видно от заповед на командира на военноморските сили от 30.08.2011г. за назначаване на дежурен кораб по ВМС, дежурен кораб по ВМС следва да се назначава с утвърден месечен график. Продължителността на дежурството е 24 часа, което в извънслужебно време, в почивни и празнични дни се носи от дежурния екипаж на повикване от домовете. При усложняване на обстановката началникът на отбраната въвежда 24-часово дежурство за екипажа на дежурния кораб на борда на кораба и се поддържа готовност.

На 30.03.2022г. е представено заключение по допуснатата ССЧЕ в три варианта, от които се установява следното:

Ищецът е давал дежурства на кораб – корвета „\*\*\*\*“. Видовете дежурства са „дежурство по график“, „дежурен кораб“, „бойно дежурство“, „дежурен по КПП“, „дежурен по ГСМ, редови пост, по войскови район „Каваклар“. За процесния период от 01.04.2001г. до 31.08.2017г. ищецът е бил командирован на кораба „\*\*\*\*“, на който не е давал дежурства. Дежурства са давани само на кораба „\*\*\*\*“. Във вариант 1 на заключението за 2001, 2002, 2003, 2004 и 2005г. няма данни кога и какви компенсации са били давани на ищеца, с оглед на дежурствата. Няма изплащане на извънреден труд. Нормативно определената продължителност на работното време е 8 часа дневно, 40 часа седмично – 5 дни по 8 часа. За периода от 01.09.2014г. до 31.08.2017г. няма некомпенсирани дежурства. Посочено е, че за периода от 01.04.2001г. до 31.08.2014г. некомпенсираните дежурства на С.С. са в размер на 266 дни или 2096 часа, за които се дължи възнаграждение от **5198,40 лв.** В допълнително изготвено заключение вещото лице е посочило, че за периода от 01.09.2014г. до 31.08.2017г. във фишовете за заплата няма посочен извънреден труд, има плащане „за дежурства“. За този период обаче няма некомпенсирани дежурства. За всяко дежурство е посочвано с кои дни в компенсация ще се покрива. Има и компенсации, за които няма дежурства. Часовете за компенсация са били 1000 часа и толкова са били компенсирани.

Във втория вариант на заключението вещото лице е посочило следното: За да бъде изчислена компенсация и за дежурства по „дежурен кораб по ВМС“ е било необходимо преизчисляване на данните. До м. юли 2007г. всички дежурства по „дежурен кораб по ВМС“ са били обезпечени с компенсация. За периода от 01.04.2011г. до 31.08.2017г. са дадени общо дежурства, за които следват 16 000 часа компенсации. Компенсираните часове са 8248. Некомпенсираните часове са 7752 часа или 969 дни. Дължимата сума за тези некомпенсирани часове е 29 424,40 лв. Дължимата лихва за периода от 01.09.2017г. до 27.08.2020г. е в размер на 9262,10 лв.

По делото е приет и трети вариант на заключение на вещото лице, в което е посочено, **че дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ се приемат за дежурства, за които се следват компенсации.** В първото заключение дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ след 12.06.2007г. не са взети предвид при изчисленията за извънреден труд, като не са компенсирани с почивки, поради Заповед 178/12.06.2007г. на Командира на ВМС, тъй като било посочено, че този вид дежурства се носил по домовете. Във второто допълнително заключение са били взети предвид и тези дежурства, като дежурства, за които се следват компенсации, като са изключени от право за компенсация дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“, които се дублират с друг вид дежурства или с компенсации. В този трети вариант вещото лице е посочило, че дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ са винаги 24 часа, което означава, че то трябва да се компенсира с три дни компенсация. При делничните дежурства компенсациите са 2 дни или 16 часа, а дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ са 24 часа, т.е. дублират се само 16 часа, като остават още 8 часа неползвана компенсация. Следователно за процесния период при този вариант не са ползвани още 952 часа компенсация или 119 дни. Следователно за процесния период дължимата сума е **34 336,48 лв.**, компенсация за 8704 часа или 1088 дни. Лихвите за забава за периода от 01.09.2017г. до 27.08.2020г. са в размер на **10 752,23 лв.**

**Въз основа на изложената фактическа обстановка и съобразявайки становището на страните, съдът достигна до следните правни изводи:**

Налице са процесуалните предпоставки за съществуването и надлежното упражняване на правото на иск и липсват процесуални пречки за това, поради което предявените осъдителни искове са допустими. По отношение на тяхната основателност, съдът намира следното:

Съгласно чл. 194, ал.1 ЗОВСРБ нормалната продължителност на служебното време на военнослужещите е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица.

Разпоредбите на чл. 195, ал. 1 и ал. 2 ЗОВСРБ предвиждат, че военнослужещите могат да бъдат назначавани за носене на дежурства при условия и по ред, определени с уставите на въоръжените сили и с други нормативни и административни актове, издадени от министъра на отбраната, като максималната продължителност на дежурството не може да превишава 24 часа, а общо за един месец - 168 часа. Посочено е, че времето за дежурство е служебно време. Според чл. 214, ал. 1, т. 3 ЗОВСРБ на военнослужещите се изплаща допълнително възнаграждение за изпълнение на възложени задължения **извън установеното служебно време. Т.е. следва да се изплати възнаграждение за некомпенсираното с почивки служебно време, което е извън правно установеното.**

Разпределението на служебното време на военнослужещите, в това число при носене на дежурство, е уредено в действащата в процесния период Наредба № Н-18 от 19.12.2012г. за реда за разпределяне на служебното време на военнослужещите от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, неговото отчитане извън нормалната му продължителност и определяне на допълнителното възнаграждение за изпълнение на възложени задължения над общата продължителност на служебното време и за изпълнение на службата през почивни дни и в дните на официални празници. Съдържанието на чл. 16 от Наредбата относно максималната продължителност на служебното време при носене на дежурство е идентично с това на чл. 195, ал. 2 ЗОВСРБ. Според чл. 22 от Наредбата при дежурства, обхващащи част от междуседмичната почивка, на военнослужещите се осигурява през работната седмица, следваща дежурството, ползването на междуседмична почивка за почивния ден, в който са носили дежурството. Чл. 28 от Наредбата предвижда, че компенсирането на часовете служебно време, положени над нормалната дневна продължителност на служебното време за определен период, в рамките на общата продължителност на служебното време се извършва в рамките на месеца, през който се изпълнява службата. В случаите, когато е работено в режим на удължено служебно време през последните дни на календарния месец, компенсирането се извършва в рамките на следващия календарен месец. Изплащането на допълнително възнаграждение за изпълнение на възложени задължения над общата продължителност на служебното време и за изпълнение на службата през почивни дни и в дните на официални празници е уредено в Раздел IX от Наредбата, където са предвидени специални правила за изчисление на възнаграждението през работни дни (чл. 43) и през почивни дни и официални празници (чл. 44).

Цитираните разпоредби не уреждат хипотезата, при която положената от военнослужещия служба при увеличено работно време не е била компенсирана с необходимите почивки към момента на прекратяване на неговото правоотношение, поради което, на основание чл. 46, ал. 2 ЗНА, към правоотношението следва да бъде приложена по аналогия разпоредбата на чл. 136а, ал. 5 КТ, като се приеме, че некомпенсираното с почивка удължено служебно (работно) време при носене на 24-часови дежурства следва да бъде заплатено като извънреден труд. Това разрешение е в съответствие с принципната забрана в трудовото законодателство работодателят да замества с парична престация дължимата на работника (служителя) почивка, освен при прекратяване на трудовото правоотношение, когато вече е невъзможно ползването на почивката да се осъществи при същия работодател. В този смисъл е трайно установената съдебна практика, обективизирана в решение № 165/02.06.2016 г. по гр.д. № 6064/2015 г. на ВКС, IV ГО, решение № 128/26.05.2010 г. по гр. д. № 282/2009 г. на ВКС, IV ГО, решение № 389/31.05.2010 г. по гр. д. № 194/2009 г. на ВКС, III ГО, решение № 439/01.07.2010 г. по гр. д. № 1733/2009 г. на ВКС, III ГО, решение № 696/23.11.2010 г. по гр. д. № № 887/2009 г. на ВКС, IV ГО и др.

Няма значение какъв вид дежурство е давал военнослужещият. Щом като същото е надвишавало определения от закона максимум на времетраене за работно време, то следва да се компенсира или с почивки, или със заплащане на възнаграждение.

Следователно като правнооснован следва да се кредитира **третият** вариант на

даденото от вещото лице заключение, в което бе посочено, че дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ следва да се приемат за дежурства, за които се следват компенсации. В първото заключение дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ след 12.06.2007г. не са взети предвид при изчисленията за извънреден труд, като не са компенсирани с почивки, поради Заповед 178/12.06.2007г. на Командира на ВМС, тъй като било посочено, че този вид дежурства се носил по домовете. Както съдът посочи по – горе няма отношение към задължението на работодателя да компенсира военнослужещия в случая, дори последният да е „носил дежурство от дома“. Носенето на дежурство от дома изисква постоянна готовност, т.е. служещият изпитва определени неудобства поради задължението си да бъде в готовност, ако бъде извикан от работодателя. Това носене на дежурство следва да се приеме за полагане на труд, поради което следва да бъде компенсирано или възнаградено. Именно поради противоречие на Заповедта на Командира на ВМС с действащото законодателство не следва да се приеме този вариант на заключението на вещото лице. Във второто допълнително заключение са били взети предвид и тези дежурства, носени от дома, като дежурства, за които се следват компенсации, като са изключени от право за компенсация дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“, които се дублират с друг вид дежурства или с компенсации. Този вариант също не следва да се кредитира от съда, доколкото всяко дежурство, което надвишава уредения максимум на времетраене на служебно време следва да бъде заплатено или компенсирано.

В третия вариант, който съдът кредитира изцяло, вещото лице е посочило, че дежурствата по „дежурен кораб по ВМС“ следва да бъдат приети като такива, за които се дължи компенсация или заплащане. Следователно за процесния период дължимата сума е **34 336,48 лв.**, представляваща компенсация за 8704 некомпенсирани часа или за общо 1088 дни. Лихвите за забава за периода от 01.09.2017г. до 27.08.2020г. са в размер на **10 752,23 лв.**

Исковете са основателни до тези суми и следва да бъдат уважени.

Неоснователно се явява възражението на ответника за изтичане на погасителна давност. Погасителната давност за едно вземане не може да започне да тече преди то да е възникнало. Когато в хода на развитието на правоотношенията между страните едно вземане се трансформира в друго, за **нововъзникналото вземане започва да тече нова давност от деня на трансформацията.** След отпадането на забраната за компенсиране на извънредния труд с почивка се създаде възможност работникът да извърши компенсацията с едностранно изявление, ако в определен срок тя не бъде извършена от работодателя. Потестативното право на работника да извърши компенсацията възниква с изтичането на крайния срок, в който работодателят е длъжен да я извърши. Ако трудовото правоотношение бъде прекратено, на мястото на потестативното право на работника, което вече не може да бъде упражнено възниква вземане за парично обезщетение за извънреден труд. **Това нововъзникнало вземане се погасява с нова тригодишна давност, която започва да тече от прекратяването на трудовото правоотношение.** В случая трудовото правоотношение е било прекратено със заповед на командира на военно формирование от 31.08.2017г., а исковата молба е подадена в съда на 27.08.2020г., т.е. преди изтичане на тригодишния давностен срок.

**По разностите:**

Съдът намира, че следва да уважи искането за увеличение на възнаграждението на вещото лице до сумата от 2500,00 лв. От тази сума 150,00 лв. са внесени от ответника, а 2350,00 лв. е сумата, която е заплатена от сметка на съда. Съдът определя сумата от 2500,00 лв. като обоснована и справедлива, предвид обстоятелството, че поради непълнота на поставените отговори или поради еднопосочност на отговорите беше необходимо отлагането на делото неколккратно, именно поради съставянето на три варианта на заключението, от които съдът да прецени кой вариант да кредитира. Вещото лице си позволи да отговаря на правни въпроси по свое усмотрение, да

кредитира заповеди, като по този начин ограничаваше отговорите на поставените въпроси. В представената по делото справка декларация се вижда, че вещото лице е работило 28 часа при ответника и 99 часа в Щаба на флота. Отделило е 18 часа за работа с нормативната уредба и 70 часа е изготвяло експертизата. С цялото уважение на съда към експерта по делото, претендиран размер от близо 5000 лв. възнаграждение противоречи на практиката по подобни дела, по които е определяно възнаграждение в размер на много по – нисък от посочения от вещото лице. Дори настоящият съдебен състав е разглеждал подобни дела, при които е определял възнаграждение на вещи лица под 1000,00 лв. Предвид дългия период на претенцията съдът намира, че се дължи сериозно възнаграждение за труда на вещото лице, но това възнаграждение трябва да бъде побрано в някакви морално възприемчиви рамки, вземайки се предвид бързината на работа на експерта, задълбочеността на отговорите в заключенията и адекватната защита на отговорите в съдебните заседания. Както бе посочено по – горе самото вещо лице постави в себе си в позиция да преработва заключението си няколко пъти, така че в крайна сметка да даде пълни, всеотдадни и обективни отговори на поставените въпроси, по начин, че да задоволят постановяването на законовообосновано съдебно решение.

С оглед изхода на спора ответната страна следва да бъде осъдена да заплати в полза на съда дължимата държавна такса по уважените искове в общ размер на **1740,37 лв.**

Освен това ответната страна следва да бъде осъдена да заплати в полза на съда и направените разходи за възнаграждение на вещото лице в размер на **2350,00 лв.**

В полза на ищеца се дължат и сторените разходи за адвокатско възнаграждение в размер на **1835,27 лв.**, предвид направеното от ответника възражение за прекомерност. В действителност, макар и да са били проведени няколко съдебни заседания, по същество спорът не е такъв от изключителна правна сложност. Има многобройна съдебна практика по спорния въпрос, която не е разноспасна, а и единственото процесуално действие, което може да се приеме, че представлява някаква сложност бе неколкотократно изслушване на вещото лице.

Водим от горното, съдът

## РЕШИ:

**ОСЪЖДА \*\*\***, да заплати в полза на СТ. ОБР. СТ., ЕГН \*\*\*\*\*, с адрес в гр. Варна, сумата от общо **33 382,93 лв. (тридесет и три хиляди триста осемдесет и два лева и деветдесет и три стотинки)**, представляваща стойност на неизплатено обезщетение за положен извънреден труд за периода от 01.04.2001г. до 31.08.2017г., с продължителност от 1061 дни или 8488 часа, на осн. сключен между страните Договор за кадрова военна служба с номер 79 от 04.09.1996г., ведно със законната лихва върху главницата, дължима от датата на подаване на исковата молба в съда – 27.08.2020г. до окончателното изплащане на възнаграждението.

**ОСЪЖДА \*\*\***, да заплати в полза на СТ. ОБР. СТ., ЕГН \*\*\*\*\*, с адрес в гр. Варна, сумата от **10 126,16 лв. (десет хиляди сто двадесет и шест лева и шестнадесет стотинки)**, представляваща лихва за забава върху главницата от **33 382,93 лв. (тридесет и три хиляди триста осемдесет и два лева и деветдесет и три стотинки)**, представляваща стойност на неизплатено обезщетение за положен извънреден труд за периода от 01.04.2001г. до 31.08.2017г., с продължителност от 1061 дни или 8488 часа, на осн. сключен между страните Договор за кадрова военна служба с номер 79 от 04.09.1996г., изчислена за периода **01.09.2017г. до 27.08.2020г.**

**ОСЪЖДА \*\*\***, ДА ЗАПЛАТИ в полза на Районен съд – Варна, по сметка на съда, сумата от **1740,37 лв.**, представляваща дължима държавна такса, съобразно уважените

искови претенции в производството, както и сумата от **2350,00 лв.**, представляваща заплатено от съда възнаграждение на вещото лице.

**ОСЪЖДА \*\*\***, да заплати в полза на СТ. ОБР. СТ., ЕГН \*\*\*\*\*, с адрес в гр. Варна, сумата от **1835,27 лв.**, представляваща адвокатско възнаграждение в производството, на осн. чл. 78, ал. 1 ГПК.

Да се издаде РКО на вещото лице за сумата от 2500,00 лв., от които 150,00 лв. – внесени като депозит от ответника и 2350,00 лв. – от бюджета на съда.

Решението подлежи на обжалване с въззивна жалба в двуседмичен срок от съобщаването му на страните пред Окръжен съд – Варна.

**Съдия при Районен съд – Варна:** \_\_\_\_\_